

UBND QUẬN LONG BIÊN
TRƯỜNG THCS THƯỢNG THANH

SÁNG KIẾN KINH NGHIỆM

**“ỨNG DỤNG MỘT SỐ PHẦN MỀM NHẪM NÂNG CAO
CHẤT LƯỢNG DẠY VÀ HỌC PHÂN MÔN ĐỊA LÍ 8”**

Lĩnh vực/ Môn : Phân môn Địa Lí - Lịch sử và Địa Lí 8
Cấp học : THCS
Họ và tên tác giả : Nguyễn Thị Minh Huệ
Chức vụ : Giáo viên
ĐT : 0968308992
Đơn vị công tác : Trường THCS Thượng Thanh -
Quận Long Biên - Hà Nội

Long Biên, tháng 3 năm 2024

MỤC LỤC

PHẦN A. ĐẶT VẤN ĐỀ	1
I. Lí do chọn đề tài	1
II. Mục đích nghiên cứu	1
III. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	1
1. Đối tượng nghiên cứu.....	1
2. Phạm vi nghiên cứu.....	2
IV. Phương pháp nghiên cứu	2
PHẦN B. GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ	2
I. Cơ sở lí luận	2
II. Thực trạng vấn đề	2
1. Thuận lợi	2
2. Khó khăn	3
III. Giải pháp đã tiến hành.....	3
1. Sử dụng phần mềm Google Earth trong dạy học	3
2. Sử dụng phần mềm Canva trong dạy học	5
IV. Hiệu quả sáng kiến kinh nghiệm.....	8
PHẦN C. KẾT LUẬN, KHUYẾN NGHỊ	9
I. Kết luận	9
II. Khuyến nghị	10

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

Nội dung	Viết tắt
Giáo viên	GV
Học sinh	HS
Trung học cơ sở	THCS
Giáo dục phổ thông	GDPT
Sáng kiến kinh nghiệm	SKKN
Học kì	HK

PHẦN A. ĐẶT VẤN ĐỀ

I. Lí do chọn đề tài

Giáo dục là lĩnh vực chịu nhiều sự tác động từ cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0 cùng với những thành tựu nổi bật liên quan tới internet, điện thoại thông minh, trí tuệ nhân tạo, mạng xã hội, kỹ thuật công nghệ cao, ứng dụng phần mềm... tạo ra sự đổi mới, mang tới cho học sinh cơ hội phát triển năng lực theo hướng tự do, đồng thời gắn kết, vận dụng công nghệ vào sự phát triển kinh tế - xã hội.

Ở nước ta, đổi mới giáo dục là quốc sách hàng đầu luôn được Đảng và Nhà nước quan tâm. Trong bối cảnh cuộc cách mạng công nghiệp 4.0, nền giáo dục Việt Nam đòi hỏi cần phải có sự thay đổi tích cực trong việc đổi mới phương pháp và phương tiện dạy học nhằm nâng cao chất lượng dạy và học. Chính vì thế mà ngành giáo dục nước ta đang thực hiện từng bước chuyển từ chương trình giáo dục tiếp cận nội dung sang tiếp cận năng lực của người học, thay đổi phương pháp dạy học lối truyền thụ một chiều sang dạy cách học, cách vận dụng kiến thức, rèn luyện kỹ năng, hình thành năng lực và phẩm chất cho học sinh.

Địa lí là một môn học có tính tổng hợp về tự nhiên, dân cư- xã hội và kinh tế với một khối lượng kiến thức khổng lồ và luôn có sự thay đổi từng ngày từng giờ. Những khái niệm trừu tượng, những câu hỏi vì sao, những phép toán, ... tất cả sẽ thực sự khó khăn nếu học sinh không cảm thấy hứng thú và yêu thích môn học. Vậy làm sao để biến những kiến thức hàn lâm, khô cứng trong sách giáo khoa đó trở thành những thông tin đơn giản, dễ tiếp thu, làm sao để giờ học trở nên sôi nổi, học sinh chủ động, tích cực hơn? Có lẽ đây là những câu hỏi, những trăn trở và những mong muốn đối với một giáo viên trẻ như tôi. Xuất phát từ những lý do mang tính thực tiễn đó cùng kinh nghiệm giảng dạy của bản thân, tôi đã lựa chọn đề tài *“Ứng dụng một số phần mềm nhằm nâng cao chất lượng dạy và học phân môn Địa lí 8”*.

II. Mục đích nghiên cứu

- Ứng dụng công nghệ thông tin nhằm nâng cao chất lượng dạy và học nhằm khơi gợi sự tích cực, yêu thích môn học của học sinh, để từ đó học sinh chủ động hơn trong việc chiếm lĩnh tri thức.

- Phát huy năng lực ứng dụng công nghệ thông tin, tự học, hợp tác, sáng tạo và giao tiếp của học sinh.

- Đáp ứng yêu cầu đổi mới của giáo dục trong thời đại công nghệ số.

III. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

1. Đối tượng nghiên cứu

- Học sinh lớp 8A1, trường THCS Thượng Thanh năm học 2023- 2024.

- Một số phần mềm nâng cao hiệu quả dạy và học phân môn Địa lí 8.

2. Phạm vi nghiên cứu

- Đề tài nghiên cứu thử nghiệm ở lớp 8A1.
- Sách giáo khoa Lịch sử và Địa lí 8 (Bộ sách Kết nối tri thức).

IV. Phương pháp nghiên cứu

- Phương pháp quan sát.
- Phương pháp thực nghiệm sư phạm.
- Phương pháp thống kê toán học.
- Phương pháp nghiên cứu tài liệu.

PHẦN B. GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ

I. Cơ sở lý luận

Xuất phát từ quan điểm “lấy người học làm trung tâm”, phương pháp dạy và học đã có những thay đổi căn bản. Người dạy không phải là người duy nhất nắm giữ kiến thức và truyền đạt kiến thức mà chỉ là người hướng dẫn, người hỗ trợ, người cố vấn, người kiểm tra, và là người mở đường để người học tự thân vận động nhiều hơn. Người dạy là người gieo hạt, nhưng hạt muốn vươn thành cây thì phải dựa vào sức mình ... Người học không còn là người thụ động tiếp thu kiến thức mà là trung tâm của quá trình dạy học, chủ động sáng tạo trong quá trình học tập nhằm đạt được kết quả cao trong học tập và biết vận dụng vào thực tế cuộc sống.

Nghị quyết 29 của hội nghị Trung ương 8, khóa XI của Đảng Cộng sản Việt Nam chỉ rõ: *“Tiếp tục đổi mới mạnh mẽ phương pháp dạy và học theo hướng hiện đại; phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo và vận dụng kiến thức, kỹ năng của người học; khắc phục lối truyền thụ áp đặt một chiều, ghi nhớ máy móc. Tập trung dạy cách học, cách nghĩ, khuyến khích tự học, tạo cơ sở để người học tự cập nhật và đổi mới tri thức, kỹ năng, phát triển năng lực. Chuyển từ học chủ yếu trên lớp sang tổ chức hình thức học tập đa dạng, chú ý các hoạt động xã hội, ngoại khóa, nghiên cứu khoa học. Đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin và truyền thông trong dạy và học”*.

II. Thực trạng vấn đề

1. Thuận lợi

Chương trình GDPT 2018 được xây dựng với mục tiêu phát triển toàn diện phẩm chất, năng lực của học sinh, chú trọng phát triển năng lực tự học, sáng tạo, giải quyết vấn đề, giao tiếp, hợp tác, thích ứng với sự thay đổi. Đồng thời, với một số ưu điểm như giảm tải chương trình học, tăng cường hoạt động trải nghiệm, đổi mới kiểm tra đánh giá, tăng cường sự tự chủ của nhà trường và giáo viên đã đánh dấu bước ngoặt quan trọng trong nền giáo dục Việt Nam. Chương trình hướng đến giáo dục học sinh trở thành những người có đủ phẩm chất và năng lực cần

thiết để trở thành công dân tốt, có ích cho xã hội, đáp ứng yêu cầu phát triển của đất nước trong thời kỳ mới.

Nhà trường luôn tạo điều kiện mọi mặt cho các giáo viên trau dồi kiến thức, học hỏi phương pháp nhằm nâng cao chất lượng giảng dạy (như thảo luận theo nhóm, dự giờ thăm lớp, tổ chức các đợt thao giảng, dự chuyên đề các cấp...). Ngoài ra, tài liệu tham khảo và đồ dùng dạy học trong nhà trường cũng rất được quan tâm. Hơn thế nữa giáo viên còn tự tìm tòi, nghiên cứu làm một số đồ dùng dạy học thiết thực làm cho tiết học sinh động hơn.

Đối với môn Lịch sử và Địa lí thì phân môn Địa lí có kiến thức gắn liền với thực tiễn, thay đổi hàng ngày theo sự phát triển của xã hội, cho nên Địa lí thực sự gần gũi và có vai trò quan trọng trong việc hình thành thế giới quan cho học sinh.

2. Khó khăn

Đối với giáo viên: Chương trình mới có nhiều nội dung mới, đòi hỏi giáo viên phải cập nhật kiến thức thường xuyên, đổi mới phương pháp giảng dạy và công tác kiểm tra đánh giá. Hệ thống đồ dùng, thiết bị dạy học còn hạn chế, giáo viên phải tự tìm kiếm, sưu tầm.

Đối với học sinh: Một số học sinh cho rằng đây là môn học khó, các nội dung kiến thức rất trừu tượng và khó hiểu, khó nhớ. Một số học sinh có tư tưởng coi đây là môn học phụ nên vẫn còn thiếu sự quan tâm, học tập mang tính chất đối phó, không hào hứng tham gia các hoạt động học tập.

Từ thực trạng nói trên thì việc ứng dụng một số phần mềm trong dạy học phân môn Địa lí 8 là cần thiết, giúp cho học sinh đã phát huy tính tích cực, khả năng giao tiếp và sáng tạo, góp phần nâng cao hiệu quả dạy và học.

III. Giải pháp đã tiến hành

1. Sử dụng phần mềm Google Earth trong dạy học

Các phương tiện trực quan có ý nghĩa rất lớn trong công tác truyền tải thông tin từ người dạy sang người học một cách hiệu quả, làm cho hoạt động nhận thức của học sinh nhẹ nhàng và hấp dẫn hơn. Hiện nay, các phương tiện trực quan được sử dụng phổ biến để hỗ trợ cho việc dạy học ở trường THCS gồm: quả Địa cầu, các bản đồ giáo khoa theo chuyên đề, sơ đồ, biểu đồ, bản đồ câm, tranh ảnh, video, ... Theo xu hướng phát triển của công nghệ, nhiều phương tiện trực quan mới đã ra đời và có khả năng ứng dụng hiệu quả trong các lĩnh vực có liên quan đến yếu tố không gian, trong đó tiêu biểu phải kể đến phần mềm Google Earth.

Google Earth là phần mềm mô phỏng quả Địa cầu. Đây là sản phẩm công nghệ cao, phổ thông, mã nguồn mở, kỹ thuật sử dụng đơn giản, được cung cấp

miễn phí bởi tập đoàn Google. Dưới đây là một số chức năng tiêu biểu của Google Earth được ứng dụng trong quá trình dạy học:

- Sử dụng chức năng hiển thị trong Google Earth để:

+ Phóng to, thu nhỏ nhằm khảo sát các khu vực khác nhau về địa bàn và mức độ bao quát về mặt không gian.

+ Thể hiện các thông tin về tọa độ (kinh độ, vĩ độ, cao độ), biên giới quốc gia, lớp phủ 3D, một số hình ảnh và thuộc tính mô tả được đính kèm về một địa điểm nào đó; độ cao của địa hình vùng núi, cao nguyên,...

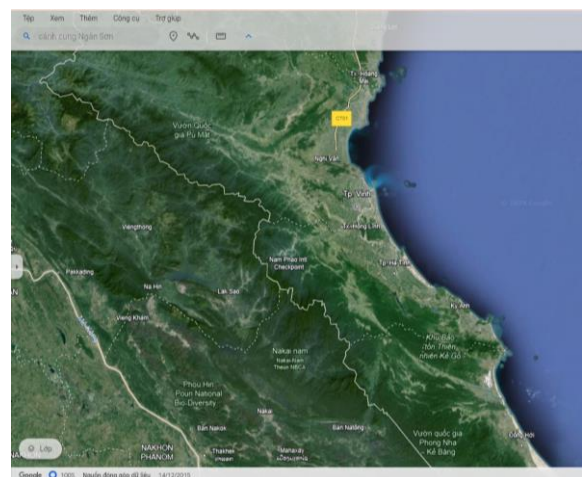
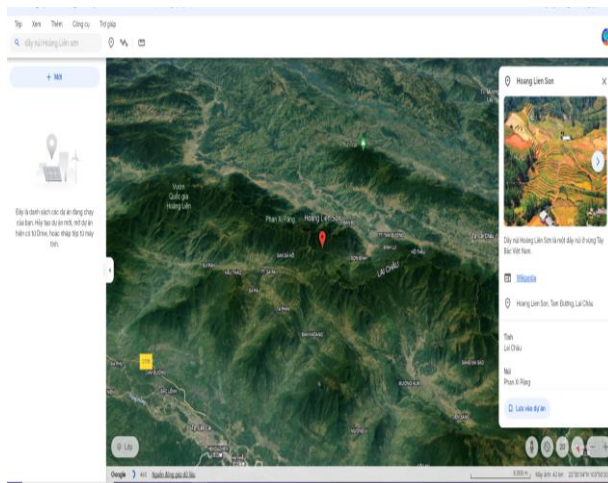
- Sử dụng chức năng phân tích - truy vấn trong Google Earth để: tìm kiếm các đối tượng, địa điểm được thể hiện bên trong cơ sở dữ liệu của phần mềm Google Earth (thành phố, quốc gia, đỉnh núi, ngọn đồi, con sông, ...).

Một số ví dụ ứng dụng phần mềm Google Earth trong các hoạt động dạy và học:

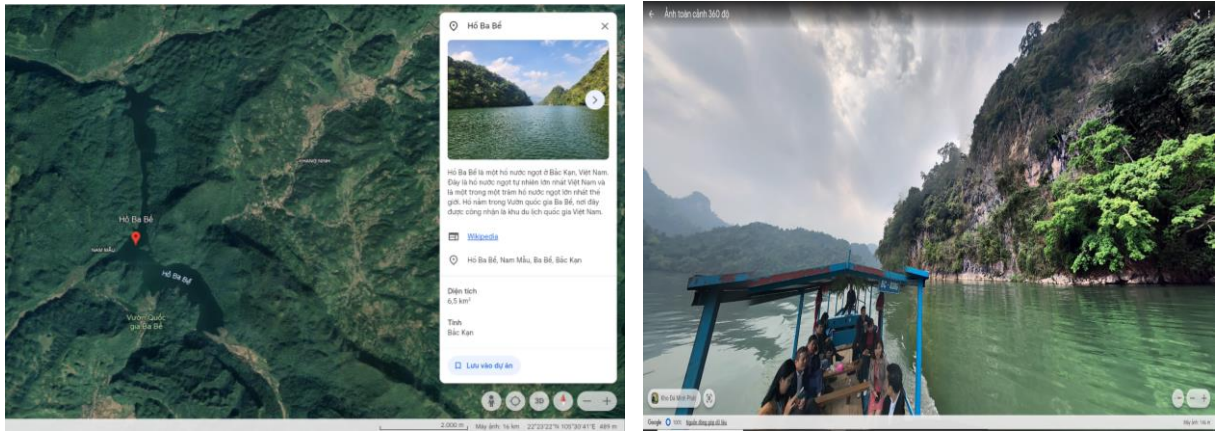
* Đối với giáo viên:

Ví dụ 1: Tìm hiểu nội dung đặc điểm chung của địa hình nước ta (Bài 2 - Địa hình Việt Nam, sách giáo khoa Lịch sử và Địa lí 8, bộ Kết nối tri thức), giáo viên truy cập trên phần mềm Google Earth <https://earth.google.com/web/?hl=vi>

Dựa vào hình ảnh được trình chiếu trên Google Earth kết hợp nội dung sách giáo khoa, hướng dẫn học sinh có thể quan sát, phân tích được một số đặc điểm chung của địa hình nước ta như: $\frac{3}{4}$ diện tích là đồi núi, địa hình có 2 hướng chính là hướng tây bắc- đông nam và hướng vòng cung, địa hình có tính chất phân bậc rõ rệt.

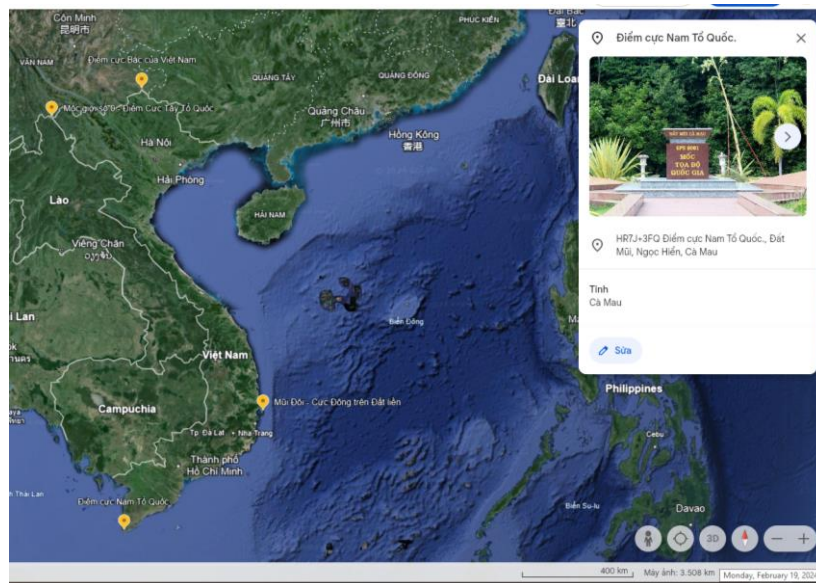
Ví dụ 2: Tìm hiểu nội dung hồ, đầm (Bài 6 - Thủy văn Việt Nam, sách giáo khoa Lịch sử và Địa lí 8, bộ Kết nối tri thức), giáo viên sử dụng chức năng tìm kiếm hình ảnh hoặc chế độ xem đường phố để mở rộng kiến thức.

Hình ảnh hồ Ba Bể trên Google Earth

* Đối với học sinh

Giáo viên có thể hướng dẫn học sinh thực hiện các hoạt động học tập ở nhà bằng cách truy cập vào phần mềm Google Earth để tìm hiểu nhiều các nội dung khác nhau liên quan đến bài học. Học sinh sẽ có thời gian để các con khám phá, trải nghiệm, tìm kiếm và thu thập thông tin để hoàn thành nhiệm vụ được giao. Ví dụ: Học sinh tìm hiểu nội dung xác định vị trí và tọa độ địa lí các điểm cực bắc, nam, đông, tây của nước ta (Bài 1 - Vị trí địa lí và phạm vi lãnh thổ Việt Nam).

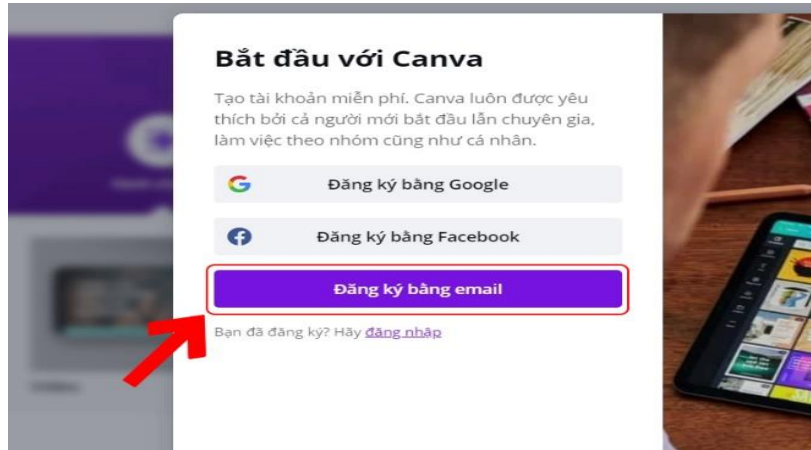

2. Sử dụng phần mềm Canva trong dạy học

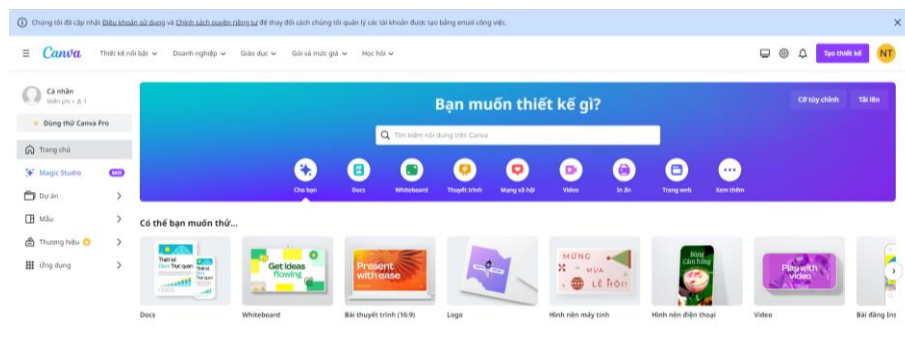
Canva được biết tới là một trong những phần mềm thiết kế đồ họa trực tuyến đa dạng và chuyên nghiệp nhất hiện nay. Sử dụng phần mềm Canva giúp giáo viên và học sinh có thể thực hiện thiết kế nội dung dễ dàng hơn với các mẫu có sẵn hoặc thoải mái sáng tạo để tạo ra các sản phẩm bài thuyết trình, video, poster, biểu đồ, infographic,... với công cụ chia sẻ hoạt động nhóm, nhiều người có thể cùng tham gia thực hiện miễn phí.

Sử dụng phần mềm Canva rất đơn giản, được thực hiện qua các bước sau:

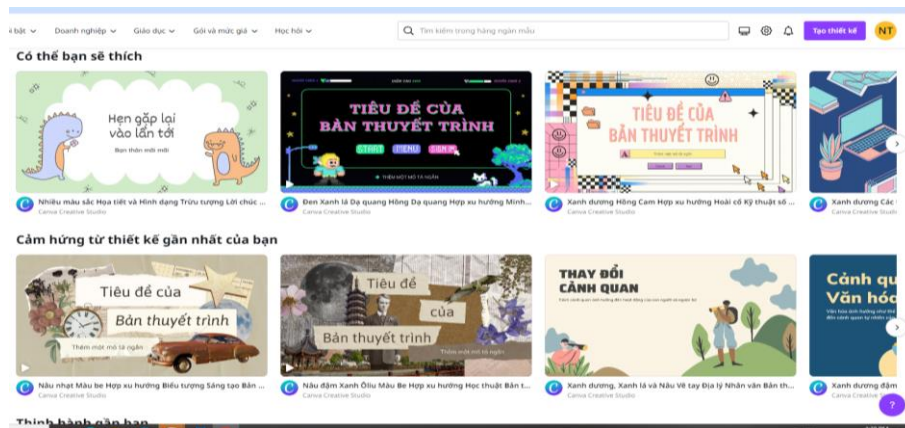
Bước 1: Đăng kí tài khoản Canva

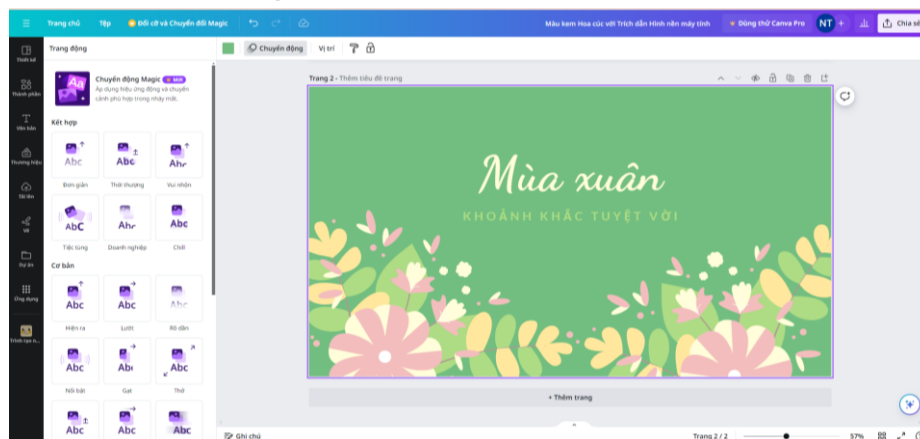
Bước 2: Thao tác chọn loại thiết kế

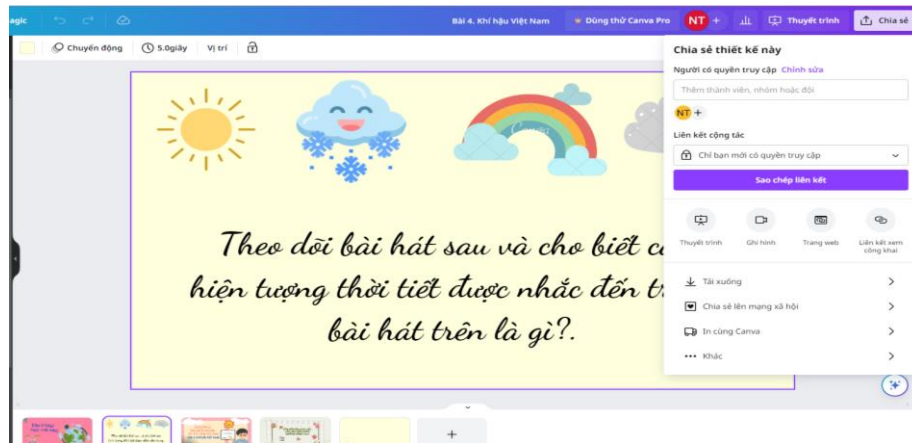
Bước 3: Chọn mẫu thiết kế có sẵn hoặc tự thiết kế

Bước 4: Tạo hiệu ứng trên canva

Bước 5: Có thể thêm thành viên chỉnh sửa thiết kế hoặc chia sẻ thiết kế.

Việc sử dụng Canva trong dạy học được xem như một công cụ trợ giúp hữu hiệu giúp các thầy cô tạo nên được nhiều bài giảng hay, ấn tượng. Canva góp phần biến kiến thức trở nên sinh động, dễ truyền tải hơn tới các bạn học sinh. Đồng thời, các thầy cô giáo có thể tiết kiệm được thời gian thiết kế bài giảng hơn qua các thao tác thiết kế đơn giản, nhanh chóng.

Nhằm tăng tính tương tác giữa giáo viên và học sinh, Canva đã tạo ra chức năng tạo và chia sẻ bài tập. Thông qua đó, các nhóm học sinh có thể tự hoàn thành hoặc cộng tác với nhau để hoàn thành. Bên cạnh đó, học sinh có thể theo dõi tiến độ hoàn thành bài tập của các thành viên thông qua đường link chia sẻ, đồng thời góp ý, chỉnh sửa dễ dàng hơn nhờ tính năng nhận xét của Canva.

Đối với giáo viên, Canva là một công cụ vô cùng hữu ích cho giáo viên trong việc thiết kế bài giảng hoặc tạo phiếu học tập sinh động và ấn tượng.

PHIẾU HỌC TẬP

NHÓM: _____

BẢNG 4.2. LƯỢNG MƯA VÀ ĐỘ ẨM KHÔNG KHÍ TRUNG BÌNH THÁNG

Tháng	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Lượng mưa (mm)	28,4	21,5	48,4	79,3	187,0	220,8	275,6	318,6	226,7	181,4	84,9	51,6
Độ ẩm (%)	82,4	84,6	86,0	87,0	84,5	81,1	81,0	85,3	85,4	81,8	81,1	79,7

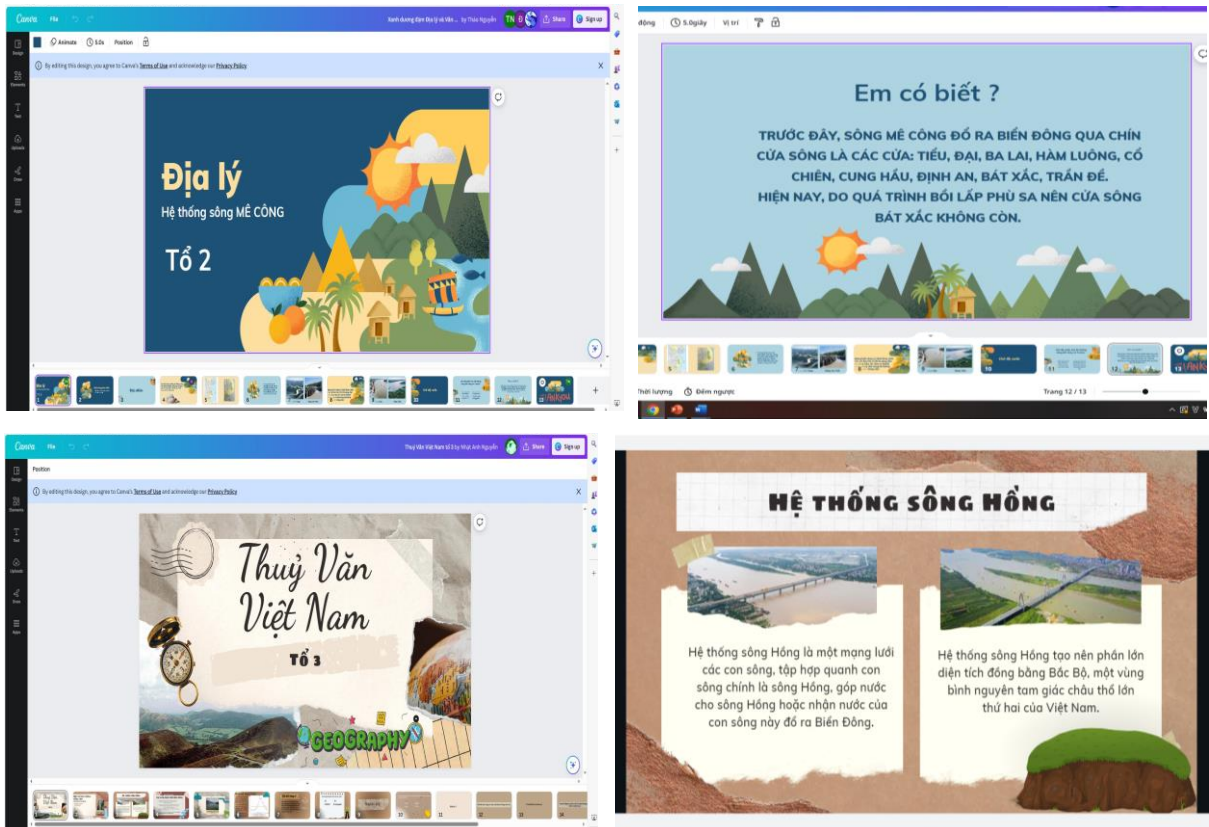
Tính lượng mưa trung bình năm:

Độ ẩm trung bình:

Điều kiện của tính chất ẩm:

Nguyên nhân:

Đối với học sinh, giáo viên giao nhiệm vụ tìm hiểu nội dung một số hệ thống sông lớn nước ta (Bài 6 - Thủy văn Việt Nam), học sinh ứng dụng Canva để thiết kế sản phẩm học tập.

Sản phẩm của học sinh tìm hiểu về một số hệ thống sông lớn nước ta

HS thiết kế trò chơi học tập

HS thuyết trình trên Canva

IV. Hiệu quả sáng kiến kinh nghiệm

Việc áp dụng giải pháp “**Ứng dụng một số phần mềm nâng cao chất lượng dạy và học phân môn Địa lí 8**” đã thu được nhiều tín hiệu tích cực, học sinh đã không còn ngại học mà bên cạnh đó còn chủ động, tự giác hơn trong học tập.

Để thực hiện nghiên cứu, tôi đã tiến hành khảo sát tại lớp thử nghiệm và thu được kết quả dưới đây:

Trước khi áp dụng biện pháp:

	Sĩ số		Rất thích	Thích	Bình thường	Không thích
Giữa HKI Năm học 2023- 2024	37	Số lượng	22	9	6	0
		%	60	24	16	0

Sau khi áp dụng biện pháp:

	Sĩ số		Rất thích	Thích	Bình thường	Không thích
Cuối HKI Năm học 2023- 2024	37	Số lượng	31	4	2	0
		%	84	11	5	0

Như vậy, hầu hết học sinh đều rất hào hứng tham gia các hoạt động học tập có ứng dụng công nghệ thông tin trong các tiết học khi có tới 95% học sinh đều tỏ ra rất thích và thích và chỉ có 5% học sinh thấy bình thường. Từ đó có thể thấy việc ứng dụng biện pháp nêu trên đã tạo tác động tích cực đối với học sinh. *Kết quả bài kiểm tra phân môn Địa Lí lớp 8A1 (năm học 2023- 2024), (Tính trên thang điểm 5/10 của bài kiểm tra môn Lịch sử & Địa lí 8)*

	Số HS	Điểm 5		Điểm 4		Điểm 3		Điểm 2		Điểm <1	
		SL	Tỉ lệ (%)	SL	Tỉ lệ (%)	SL	Tỉ lệ (%)	SL	Tỉ lệ (%)	SL	Tỉ lệ (%)
Giữa HK1	37	10	27,0	13	35,0	12	32,0	2	5,0	0	0
Cuối HK1	37	15	40,0	15	40,5	6	16,5	1	2,5	0	0

Qua kết quả mà tôi thống kê được ở cuối học kì I năm học 2023 - 2024, tôi nhận thấy đã có sự thay đổi của học sinh từ việc tự học, tự chủ động nghiên cứu, sáng tạo và khả năng lĩnh hội tri thức, yêu thích môn học hơn. Tôi càng khẳng định biện pháp có hiệu quả và có tính khả thi cao góp phần khắc phục những khó khăn trong dạy và học phân môn Địa Lí trước đây.

PHẦN C. KẾT LUẬN, KHUYẾN NGHỊ**I. Kết luận**

Thông qua kết quả thực tế đã đạt được, tôi nhận thấy việc ứng dụng một số phần mềm trong dạy học phân môn Địa lí 8 đã thu được nhiều tín hiệu tích cực.

Học sinh có cơ hội tiếp cận với công nghệ thông tin, được thử sức sáng tạo, trải nghiệm, tự tìm hiểu và chiếm lĩnh tri thức.

Việc ứng dụng công nghệ thông tin trong dạy học giúp cho học sinh phát huy được những kỹ năng và năng lực chuyên biệt. Đồng thời, giúp cho các tiết dạy trở nên sinh động, tạo hứng thú học tập cho học sinh, từ đó nâng cao chất lượng dạy và học trong nhà trường.

II. Khuyến nghị

Phòng Giáo dục và Đào tạo quận Long Biên cần tăng cường tổ chức các chuyên đề, hội thảo khoa học, mở lớp tập huấn giới thiệu các phần mềm dạy học nhằm nâng cao trình độ chuyên môn và khả năng ứng dụng công nghệ thông tin trong dạy học cho giáo viên.

Nhà trường cần khuyến khích giáo viên ứng dụng công nghệ thông tin, đổi mới phương pháp dạy học, tăng cường tổ chức các buổi tham luận trao đổi kinh nghiệm giữa các đồng nghiệp, các tổ, nhóm chuyên môn, đồng thời hỗ trợ các phương tiện dạy học.

Đối với giáo viên cần chủ động sáng tạo trong mọi tình huống, tích cực trao đổi, học hỏi kinh nghiệm từ đồng nghiệp. Trong quá trình giảng dạy, giáo viên cần tổ chức linh hoạt và đa dạng hoá các hoạt động học tập, ứng dụng công nghệ thông tin nhằm đáp ứng yêu cầu của giáo dục trong thời đại công nghệ số.

Trên đây kết quả nghiên cứu và thực nghiệm sáng kiến kinh nghiệm “**Ứng dụng một số phần mềm nâng cao chất lượng dạy và học phân môn Địa lí 8**”. Tôi rất mong được nhận được ý kiến nhận xét, đánh giá và đóng góp của Hội đồng Giám khảo cũng như các đồng nghiệp để đề tài từng bước hoàn chỉnh và áp dụng có hiệu quả hơn nữa.

Tôi xin chân thành cảm ơn!

(Tôi xin cam đoan đây là sáng kiến kinh nghiệm của tôi, không sao chép nội dung của người khác.)

Hà Nội, ngày tháng năm 2024

Người thực hiện

Nguyễn Thị Minh Huệ

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Trang web: <https://moet.gov.vn/tintuc/Pages/doi-moi-can-ban-toan-dien-gd-va-dt.aspx?ItemID=3928>
2. Trang web: <https://www.google.com.vn/intl/vi/earth/>
3. Trang web: https://www.canva.com/vi_vn/help/canva-desktop-app-basics/
4. <https://vjol.info.vn/index.php/TCKH-DHH/article/download/69102/58504/>
5. Sách giáo khoa Lịch sử và Địa Lí 8 bộ Kết nối tri thức.